



ORADEA-MARE (NAGYVÁRAD)
18 Octobre st. v.
30 Octobre st. n.

Essé in fie-care duminéca.
Redacțiunea în
Közép-utca nr. 395.

Nr. 76.

ANUL XVII.
1881.

Prețul pe un an 10 fl.
Pe de an 5 fl.; pe
de an 2 fl. 70 cr.
Pentru România 2 galbeni.

Noul președinte al statelor unite.

După morțea președintelui Garfield, conform constituțiunii, vice-președintele numai decât ocupă fotoliul de președinte.

Posițiunea ce dânsul ocupă, ne împune datoria d'a vorbi pe aceste pagini și despre el; de aceea punem sub ochii cetitorilor noștri portretul dânsului, însoțit și de câteva schițe biografice.

Noul președinte al statelor unite americane se numește Chester A. Arthur. El s'a născut la 1831, în statul Vermont, și în etate de 19 ani a mers la New-York spre a face studii de drepturi.

Deja înainte de resboiul civil a ajuns un avocat căutat, ier pe timpul resboiului fu numit de președintele Grant percepător al vamelor portului din New-York.

După resboiu deveni unul din conducătorii partidei republicane în statul New-York, și dela 1871—1878 ocupă un post de director de port, care eră foarte rentabil și de mare importanță, dar președintele Hayes îl distitui.

În 1879 fu președintele comisiunii electorale în orașul New-York, și ca atare fu aliatul făimosului senator Cockling, amic intim al fostului președinte Grant, pentru a cărui realegere Cockling mișcă toate petritele.

• Acesta probéază, că noul președinte este un adversar politic al lui Garfield, care n'are să continue opera de reforme a predecesorului său.

Opiniunea pu-

blică nici nu l'a întâmpinat cu simpatie pe Arthur în scaunul său preșidențial. Faptele lui vor probă, decă judecata acésta n'a fost precipitată și decă el în adevăr este atât de periculos precum se credea la alegerea sa.

Trecutul ómenilor nu totdeuna ni dă îndreptar pentru viitor. Inconsecințele cele mai mari s'aun perendat în istorie. Se pôte, că și Arthur va fi un nou exemplu în privința acésta.

Atunci apoi în adevăr se va puté dice, că nefericitul Garfield a avut un vrednic următor în scaunul său pétat de sânge.

Este un ce trist pentru libertățile publice, cum până și în America luptătorii adevératei civilizațiuni sânt persecutați și stinși chiar din viétă. Garfield nu este cel d'ântăiu președinte acolo carele a murit prin asasinat.

Lincoln avú aceeași sörte, acesta fu împuşcat în teatru chiar în logia sa. Deci nici în Amnrica onestitatea nu pôte să triumfeze totdeuna.

Acésta convingere durerósă trebue prin urmare să îndemne pe toți cei buni la armonie, spre a pázi în comun comóra cea mai scumpă: libertatea publică.

Moralul susține libertatea, acésta e baza ei, fără moral nu pôte să existe libertate.

Ferice de poporele cari aun simțul moralității, căci viitorul este al lor.

Auđi aceste vorbe, scumpul meu popor român? Ascultă-le și sapă-ți-le în memorie! I. H.



Chester A. Arthur.

După două-deci și cinci de ani.

— Novelă. —

(Urmare.)

Bietul Cicărlan eră opărit cu apă rece. S'a dus! Și cu ce flegmă rostise ticălosul cuvintele aceste! Cu ce plăcere i-ar fi tras o săntă palmă!

— S'a dus, — medită Cicărlan, — dar unde?

— Eū nu știu, unde. L'am vėđut, cā a vinit, a gāsīt odaia incuiatā, m'a întrebāt dēcā esti acasā, și spunėndu-i cā ai eșīt, s'a depărtat și dsa. Atāta-i tot ce știu.

— Dar încătrāu a plecat?

— N'am băgat de sēmā.

Pe bietul Cicărlan îl treceau sudorile de cūdā, cā n'a putut sē remānā și el acasā. Acuma ar sci totul. Și-ș făcea imputāri, cā ce prost a fost dēnsul, cā a pornit la ea, fără sē-i scie cvartirul.

Dar ore servitorul acesta nu scie unde se aflā în cvartir vėduva Liveđanu? Dēnsul nu-l va putē tradā, deci îl pōte întrebā fără vr'o tēmā de compromisiune.

Îl întrebā.

— N'am audīt de numele acelei dōmne, — respunse servitorul cu nepāsarea-i de mai nainte.

— Ce dobitoc, — ișđise Cicărlan, — nici nu o cunoșce!

Apoi fără sē-i mai đicā o vorbā, merse instinctiv spre odaia sa, o deschise, intrā, ocupā loc pe canapea, și începū sē aștepte, fiind sigur, cā fiul seū are sē se rentōrcā acūși.

Într'aceste iși făcea planul, cā cum sē începā conversațiunea sa cu dōmna inimei sale. Erā hotărīt a nu eșītā mult, ci a întrebuiņā primul moment liber spre a-i spune tōte franc și a-i cere māna numai decāt.

Amorul lui e vechiu. Nu l'a stins nici refuzul de odiniorā și nu l'a lānceđit nici mulțimea anilor trecuți de atunci. Din contra, acela s'a întărit și mai mult. Nu mai avea dar trebuință spre a se convinge dēcā o iubeșce seū ba? I-a probat acēsta demult durerea purtatā în sin și insomniul atātor nopți lungi. Da, el o iubiā încă și acuma cu focul din tinerețe. Convingerea acēsta erā sigurā. Nu putea dubitā de fel. Declarațiunea avea sē fie darā întemeiatā pe realitate. Putea s'o facā cu tōtā liniștea sufletului.

O va și face. Numai de va sosi fiul seū, ca sē-l îndrepte la ea. Are sē alerge numai decāt acolo.

În momentul acesta cineva bătū la ușā. Cicărlan tresări de bucurie. Sări iute de pe canapea și alergā la ușe, ca s'o deschidā. Erā sigur, cā avea sē vėđā pe fiul seū.

Fără sē đicā un cuvēt, deschise el ēnsuși ușā, și inaintea lui stātea un domn cam de etatea lui, îmbrăcat în negru, de visitā.

Cicărlan desamăgit uitā sē-i đicā un singur singurel cuvēt de binevenire și stetea ca 'nmărmurit înaintea oșpelui, sosit în timp atāt de rēū.

Acela, observānd cā venirea lui a făcut o impresiune atāt de posomoritā, și vėđėnd pe Cicărlan în haine negre de salon, cugetā cā acesta dōrā tocmai avea sē mērgā a face unde-va vr'o visitā.

Deci i đise:

— Dōrā te conturb? Vrei sē ieși unde-va?

— Ba. Nici decāt.

— Dar ești îmbrăcat de visitā...

— Am fost undeva, dar m'am rentors.

— Așā darā imi pare, bine cā pot sē petrec cāteva minute cu tine, cāci de mult nu te-am vėđut.

— Đeu de mult, — respunse Cicărlan cam confus.

— Dōrā nici nu me mai cunoșci?

— În adevěr... me iértā... dar nu mai țin minte...

— Curios! Și cāt de mult amū petrecut dimpreună.

— Da, da. Acuma mi-aduc aminte, ca prin vis. Tu esti Nicolae Bărbuș, cu care am studiat în gimnasiul din Sătmar?

— Da, da.

— Acela, care s'a pus în luptā cu profesorul de istorie pentru cā a falsificat în prelegerile sale istoria și a insultat pe romāni?

— Acela.

— Și carele numai pentru aceea ai fost atāt de persecutat, pentru cā cetiași điare și cărți romānești și ne dedeai și nōue?

— Firesce!

— E bine, me iértā frate, cā nu te-am cunoscut la primul moment. Nu ne-amū vėđut atāt de mult. Te-ai schimbat cu totul.

— Însē tu nu. Te-aș fi cunoscut și din o mie. Ș-acuma ai înfăcișarea din momentul cānd ne-amū vėđut mai pe urmā.

— Cāți ani sūnt de atunci?

— Tocmai patru-spre-dece. Scii, la culesul de vii în Cicărlāu. Erai și tu oșpe cu sođia ta la popa din Tāmaia.

— Da, da; mi-aduc aminte bine.

— Dar cum mai trăiesci? Știu, cā esti vėduv, va sē đicā om plin de speranță.

— Speranțele mele aū cam vėșteđit. Vorba ceea: ce-a fost dulce s'a māncat, ce-a fost verde s'a uscat.

— Vorbā sē fie! Nici tu nu cređi acēsta. Dar nici lumea.

— Ce are lumea cu mine?

— O întrebare ce indeșert ni-o adresām. Lumea e suveranā. Ori voim ori ba, ea se ocupā de noi. Nu putem astupā gura nimeniua.

— Va sē đicā lumea vorbeșce despre mine?

— Cel puțin aici în Baie.

— Dar ce?

— Lucruri interesante.

— Anume?

— Ce s'ar putē vorbi alt ceva despre un vėduv încă în vigōrea bărbăției sale, decāt cā vrē sē se 'nsōre?!

— Eu?

— Da đeu! Însē lumea mai scie și aceea, cā pe cine voieșei sē iei de sođie.

— E bine, s'aud dar pe cine?

— Pe ideala ta de odiniorā, care iērāși a devenit liberā.

— Impertinentā lume!

— Cum ghicesce adevěrul.

— Te 'nșeli.

— Nu mai negā! Par cā și acuma nu dela dēnsa ai vinit acasā?! De bunā sēmā pentr'aceea te-am gāsīt atāt de confus.

Lui Cicărlan i plesni prin minte, cā prin o întrebare ca din întēmplare dōrā va putē aflā din amicul seū cvartirul ei, deci i respunse:

— Eu la ea în visitā? Dar nici nu știu unde se aflā ea în cvartir. Tu de sigur vei sci mai bine decāt mine, cāci — precum vėđ — porți interes mare pentru dēnsa.

— Nu cumva s'aluneci a fi jelos! Fii liniscit! Asērā tārđiu am sosit și numai inainte c'o orā aflai, cā și dēnsa e aici. Eram la dejun în cafenea, și acolo s'a vorbit despre ea și despre tine. Acolo auđii ș-aceea, cā esti aici, și iértā-me și viniți sē te cercelez!

Va sē đicā, Bărbuș n'a intrat în cursā. N'a spus

cvartirul ei. De sigur nici el nu-l sciea. Ierăși o des-amăgire pentru Cicărlan.

— Me mir, că n'ați avut altă temă de conversațiune, — reluă vorba Cicărlan. Dar apoi ce ați vorbit? Spune-mi!

— Esti curios?

— N'aș pute să ȳic, că-mi pasă mult. Dar totuși nici așa indiferent nu sîm, ca să-mi astup urechile.

— S'a vorbit de rentelnirea ta cu vėduva Liveđanu și s'a adaus, că urmarea acesteia de sigur are să fie o căsătorie. Unii afirmau chiar, că acėsta rentelnire n'a urmat numai așa din întemplantare, ci că ea este rezultatul unei convoieli din ambele părți.

— ȳeu!

— Unul din societate sciea și mai mult.

— Și mai mult! Incep să fiu curios! — observă Cicărlan prefăcėndu-se că ride. Dar ce scie acel dōmn?

— Motivul pentru care dōmna Liveđanu este decisă a depune vėlul vėduviei și de asta-dată a nu te respinge.

Cicărlan tresări. Amicul seū atinse o cestiuue, care pentru el se putea numi cea mai delicată. Motivul! Dōră il iubesc și dēnsa? Dōră l'a iubit totdeuna! Și atunci cānd i-a refusat māna. De sigur numai silită de părintele seū a făcut asta. Și atunci a fost convins el despre asta. Cāt o fi suferit sėrmana de atunci! Dar ceriul e bun, respłătesce suferințele celor credincioși.

Ce fericit eră Cicărlan in momentul acesta! Uită tōte suferințele sale din trecut.

Și ca să-și cāstige o siguranță și mai mare pentru presupunerea sa, întrebă:

— E bine, spune-mi și mie care să fie motivul acela?

— Speranța de a deveni bogată.

— Cum, cum? — întrebă Cicărlan, par că n'ar fi auđit bine.

— Ietă cum! Societatea ȳicea, că fie-iertatul Aron Liveđanu a lāsat ce e drept vėduvei sale o avere destul de frumōsă, insė iubitorė de lucș ce este, pe dēnsa averea acėsta nu o mulțamesce. Cu atāt mai puțin, căci nici nu este a ei, ci a fiicei sale. Dēcă acėsta se va mărită, are să ducă și averea cu sine drept zestre, și atunci mama ei s'ar putē așteptă la un traiu cam lipsit de sėrbători. Ea dară a gāndit să-și asigureze și ei un traiu mai comod, și să se mărite după un om bogat. Tu nu mai ești sārăcul de odinioră, ci bogat, ađi i convini, deci a decis să se mărite după tine.

Cicărlan se simțiea ca și cel căđut din cer, și des-amăgit ȳise:

— Pentru că sūm bogat?

— Da, da.

— Și dēcă eu aș fi sārăc, nu m'ar luă de bārbat?

— Nu ȳeu.

— Va să ȳică, nu pe mine me doresce, ci averile mele.

— Ce să faci, frate! Aș-i lumea. Amū devenit cu toții prē materialisți.

Cicărlan stete puțin pe gānduri, apoi întăritāndu-și nepāsare, ȳise:

— Ce bine dară, că n'o iubesc și nici in gānd n'am s'o ietū de soție. Cel puțin nu me va putē pęcăli.

— Grigea ta de ce vei face, dar eu m'am cređut dator a-ți împărtăși ceea ce am auđit.

— M'ai indatorat mult.

După aceste amicii mai conversară despre alte lucruri; dar Bārbuț vėđėnd, că prietenul seū se cam impedeacă și devine distras, cugetă că acela de sigur are să mērgă undeva, deci se depărtă și dēnsul.

După ce eși, Cicărlan se opri in mijlocul odăii, și privind fics inainte-și, esclamă

— Așă dară dēnsa nu pentru mine, ci numai pentru averile mele s'ar mărită după mine?! Eu nu am nici un preț in cumpēna aprețuirii sale, ci numai banii mei? E bine, dēcă persōna mea nu are valōre de ajuns pentru ea, eu nu me voiu dejosī să-i cer māna. O iubesc, dar dēcă sciu, că numai interesul material ar trage-o cătră mine, voiu fugi de ea, ca să nici nu o mai vėd.

Și după aceste vorbe dēnsul incepū să-și desbrace hainele de salon, și imbracă altele, de stradă, impachetānd celelalte, ca să nici nu le mai vėdă.

Iosif Vulcanu.

(Va urmă.)



Chiva.

ōsă Chiva, cōsă lină,
Marța sėra după cină,
Cōsă cōsă-alege fire,
Pe cămeșa cea de mire...
Focu 'n vėtră s'a gātat,
Ea tot cōsă nencetat.

Dōuē sėptēmāni trecură,
Decānd soțu-i petrecură,
Nici priveghiu, nici comēndare,
Nici pomene, sārindare,
Nici pėrul despletit —
Ce pęcāt nepomenit!

Cōsă Chiva, alege fire,
Pe cămeșa cea de mire,
Focu-i stins, și zarea trece,
Nōptea-i nėgră, vremea-i rece,
Gāinușa-a scāpėtat,
Ea tot cōsă nencetat.

Dar un sunet — ea trėsare...
Se tređesce, face zare,
Colo 'n unghiu o mėsă 'ntinsă,
Cu māncări, cu vase 'ncinsă,
Lāngă mėsă supėrat
Īngropatul ei bārbat.

El se 'ntinde și sorbeșce,
Face crețe și priveșce,
Pe māncare tot mārgele,
Tot alege după ele.
Tot alege nencetat,
Ceriuri sānte ce pęcāt!

Vasu-i plin și se goleșce,
Și bārbatu-atunci grăeșce:
— Chivo, luna nu-i trecută,
Prē curėnd de gați de nuntă,
Dat-ai popii sārindar
Și lumină pe altar?

Chiva-aude, țipă, cade —
El tot māncă din bucate,
Pe māncări niște mārgele...
Tot alege după ele,
Și se uscă nencetat,
Ceriuri sānte de pęcāt!

Și cum mîncă, cum sorbeșce,
Cum se uscă, tot vorbeșce :
— Chivo, Chivo, ce ocară,
Astă tîmnă-ai stors la cîeră,
Fă lumină pe altar,
Și cocuți și sărindar!

Și se scîlă Chiva-'ndată
Și-mi ațîță focu 'n vetră,
Pune apă și se-avîntă,
Se sufulcă și frămîntă,
Focul bubue 'n cuptor,
Ea frămîntă cu sudori.

Cum ațîță, cum adună,
Cum frămîntă ca nebună,
Focul ese, casa arde,
Arde casa și tot cade,
Ea frămîntă nencetat
De pomană la bărbat.

— Chivo, Chivo, eși afară,
Casa-ți arde tîtă-i pară!
— Mergi în trebă-ți om de trebă,
Am un lucru cam cu grabă,
Fac colaci bărbatu-meu,
Să mi-l ierte Dumneșeu.

Casa cade, Chiva 'n vetră,
Și tot sîgă la covată,
Ea tot sîgă, tot adună,
Flacăările se 'mpreună,
Și cenușa sbîră 'n vînt,
'Să o ierte Tatăl sânt!'*

V. R. Buticescu.

Suveniri și notițe de călătorie.

(În Transilvania, România și Dobrogea.)

(Urmare.)

Tot aci eră sî se nu scap de un neamț carele aflase o plăcere și o bucurie nemărginită, că ș-a găsit un om cu care pîte sî vorbescă în idioma lui și sî se fie compatriot. El sîrmanul me credea și pe mine neamț. L'am lăsat sî trăiescă în idea lui și am plecat la poliția orașului.

Acî s'au adunat o drîie de funcționari în giurul meu, cari toți se întreceau cu întrebările ce-mî puneau unul despre una altul despre alta. După ce au descoperit din pasaport, cumcă nu sîm numai militar, mirarea le fu și mai mare. Acî am descoperit prima oră ignoranța cea mare în care se află cei mai mulți de dincolo, în cît ne privesce pe noi cesti de dincîce. Despre sîrtea nîstră, despre referințele nîstre, despre starea nîstră culturală și peste tot despre viața nîstră mulți nu au nici o idee. Sînt mulți, cari nici — marginele Transilvaniei nu le cunosc. Îți confundă Brașovul cu Blașul, Blașul cu Năsăudul, Sibîiul cu Clușul și așa mai departe. Mulți își inhîlbă ochii cînd aud că în armata austriacă se află nu numai o mulțime de ofițeri bravi, dar regimente întregi româneșci, și încă regimente ce au cele mai frumoșe pagine în istoria armatei.

Vienzii au o ênsușire proprie, ênsușirea curiosității. Cînd vîd pe un străin sî o uniformă străină, nu se pot destul miră, și a se informă cine este etc. Acîstă ênsușire pare o au și Bucurescenii cînd li se întălnesc ochii de vre-un străin sî o uniformă străină.

Cînd rentors m'am dat jos la otel, o mulțime de ômeni s'au adunat în portal. Un Kelner ovreț, bag sîmă pentru a satisface curiositatea publicului, sîu doră chiar pentru a face trebă, află îndată care este misiunea mea în România. Respîndî îndată, cumcă eț am slujba sî aflu pe toți cei fugiți dela dătoria serviciului de arme din armata austriacă și sîi denunciu la consulat. Nu mult după ce am sosit în camera mea, un Kelner ovreț, bag sîmă mînat de frică pentru că eră în acel otel, îmi face vizită și îndată începe cu : „Gnädiger Herr“. Îmi spuse, că are un prietin... sî nu-i fac nici un rîu... mi-a plăti bine... Eț nu pricepeam nimică din ce voieșce Tărtanul și îmi pare rîu, pentru că decă sciam frica lui, îmi faceam o plăcere și-l înfricam și mai tare. Aș fi făcut o probă, sî vedem cîți galbini puteam stîrce dela ovreț. Gluma ar fi avut haz.

Vî mărturisesc, cumcă după ajungerea mea în Bucuresci, îmi perdusem tot apetitul. Nu sciam care este adevîrata causă, căldura cea mare cu care nu eram deprins, sîu pentru că la acest otel se pregătiau bucatele după o culină ce mie nu-mi plăcea (francesă), sîu în urmă pentru că eram prî agitat de dorul de a cunîce cît se pîte mai curînd și mai de aprîpe Bucurescii. Pîte că tîte aceste erau de vină.

Aș fi pornit îndată dealungul stradelor pentru a le cunîce, pentru a vedî lumea, însî acîsta eră anevoie de făcut în lipsa unui ciceron. Apoi în Bucuresci nu esiste încă cîrți conducătore, ca în alte orașe mari cu cari sî te poți orientă, cari sî fie proveđute cu planul orașului și în cari sî fie indicate tîte locurile cele mai însîmnate, și sî nu te poți perde nici odată. A vizită Bucurescii cu birja, nu este nimica.

În Bucuresci aveam destui cunîscuți și amici, însî ei nu scieau despre mine că me aflu acolo, ier eț nu sciam unde sî-i vizitez. În urnă totuși luai inima în dinți și începui a traversă stradele cele din apropiare. Fireșce sî me duc mai departe, me temeam, sî nu me rîtăcesc și sî o pătîesc ca Secuiul în Viena, carele perdîndu-se și uitînd numele și numîrul dela otelul sîu, s'a vîđut silit sî întrebe pe nevîsta sa de acasă, din Secuime pe calea drotului, ca acîsta sî-i spună cvartirul din Viena, căci nu-l află. S'a întîmplat acîsta, după cronicele cele adevîrate, în 1873.

După ce am început a me orientă binișor în apropiarea otelului, o apuc pe strada lui Carol, de aci ies în strada principală a Bucuresciilor, strada Victoriei care mai înainte se numîa Calea Mogoșoei. Merg, merg, tot merg ca din povește pînă odată me tređesc pe bulevard. Bulevardul se numeșce o stradă fîrte spațîosă, pe care se află plantațiuni și bance de șeđut. Acî se află între alte frumoșe edificii și edificiul universității și vis-à-vis de acesta gradina botanică arangiată de dl profesor de botanică la universitate dr. D. Brînză și cu statua lui Mihai Vitezul în bronz, despre care am vorbit.

Un dor mare me cuprinse de a cunîce și a vedî cu ochii o universitate română. Numai de cît merg în launtru, fîră a întrebă pe cineva, nici nu aveam pe cine, urc treptele, cetesc tîte inscripțiunile dela salele de propuneri și de pe pîreți. Salele tîte erau gîle, eră vacanție. Nu m'aș fi dat pe o lume, decă aș fi putut ascultă numai un sfert de ceas vre-o prelegere, fie din ori ce studiu, numai ca sî pot đice sus și tare că am ascultat propunere în limba româneșcă și la universitate româneșcă. După ce am umblat prin tîte ambiturile, m'am dat jos, m'am pus pe o bancă la umbra unui arbore. Eram și cam obosit, dară o mulțime de cugete începură a-mî frămîntă crerii. Cugetele începură a-mî sbură departe la frații mei Români ce i-am lăsat acasă, în Transilvania. Dîmne! Dîmne! ôre cînd vom

avé și noi o universitate românească, un templu atât de mareț de cultură și limbă românească, ore când vom avé și noi ocaziune să aușim de pe catedre universitari vestindu-se ultimul cuvânt al științii, ideile cele mai frumoșe de libertate, dreptate și adevăr? Câtă deosebire între noi și voi! Când împins de meditațiile mele începui a face comparație între starea Românilor din România și între starea noastră, și a cugetă la sörtea limbei noastre care este condamnată a suferi persecuțiune până în școlele populare, până în cancelaria satului, me cuprinse o melancolie, o jale grea, o durere ce eră pe aci să-mi șcötă lacrimi din ochi...

O mulțime de ömeni începură a se preumblă în sus și jos, însă pe mine nu me interesau, nici nu-i vedeam, atât eram de cufundat în meditațiuni. Începusem a face o excursiune istorică, a-mi revocă toate cele mai însemnate momente până în timpul mai nou. Îmi adusei aminte de inaugurarea societății academice, astăzi „Academia română” care își are reședința tot în acest edificiu al universității. Cădat lucru! Fără voie îmi întörsei capul spre partea opusă, unde se află grădina botanică. Ochii mi-se întâlnesc numai de cât cu badea Mihaiu în bronz. „Hei bade, reflectai în mine, scumpe ț-au fost gândirile, mari ț-au fost planurile...” Una nu o pricepeam și voiam să o esplic. Pentru ce ai pus pe Mihaiu tocmai vis-à-vis de „Academia română”? Asociațiunea ideilor este de multe ori o neexplicaveră însușire omenescă...

Jalea mea începü să dispară pe încetul. Ce fericire este pentru om, că de multe ori și în necasurile și nemulțumirile cele mai mari află un bun mângăitor în speranță. Speranța îl întărește, i procură tărie, rezoluție și curagiu. Omul fără speranță este mort, ier o națiune lipsită de acesta este lipsită de sutul vităității. „Se sperăm dară și să lucrăm”. Cu aceste cuvinte m'am sculat și am pornit. Erau șapte ore din sëră trecute.

Cetisem cumcă pe sëră este reprezentație teatrală a dlui Ionescu în o grădină „Union”. Voiam a cunoșce și pe Ionescu și trupa lui. Dară afară de aceea süm mare iubitor de teatru. Ca student de universitate îmi dam ultimul crucer ca să pot merge în teatru. Mai preferam a răbdă fõme, decât a absentă dela o bună bucată teatrală. Eram dară doios de teatru, cu atât mai vërtos de teatru românesc. Despre Ionescu cetisem multe recenzii favoritoare, voiam dară a-l cunoșce.

Când intrai în grădină, nu eră nimene afară de servitorii ospëtării. Trebuie aci să fac amintire, cumcă atât Ionescu cât și Pascaly și alții dau reprezentații în grădini, din pricina căldurei celei mari. Publicul petrece la mese, la cină, la un pătrar de vin sêu de bere. La Pascaly sânt și loje. Singură numai scena este acoperită. Pentru casul când plõuă sânt salõne bine aranjate și alte scene. Un cas mi s'a întâmplat la Pascaly, când dela al doile act am trebuit să mergem în un frumos salon cu loje, bine aranjat.

Îmi luai loc la mäsă în un unghet al grădinei. Mai târđiu se adună un public frumușel. La mäsă mea încă se aședară două dame și trei cavaleri. Erau actori de ai lui Ionescu și între acestia și dl Ionescu... Cu începerea reprezentației ieră am rëmas singur. Mai târđiu veni un funcționar de rang înalt dela tribunal. Avui o petrecere fõrte amuzantă. Amü conversat despre multe de tõe.

Reprezentația mi-a plăcut, de și multe ar fi fost de dorit. Unicul Ionescu l'aș fi putut clasifică de adevërat artist. S'aü jucat niște cançonete, cari se vede că în Bucuresci sânt bine primite de cătră public. Teatrul lui Ionescu l'am cercat în tõe serile când s'aü dat reprezentații, în unele aü jucat doi englezi, un bărbat și o damă. Din cântarile lor n'am priceput nimică, însă

jocul a fost fõrte bun. Ionescu chiar atunci a făcut promisiunea de a veni prin Transilvania, la ce eü l'am încuragiat mult, dar i-am recomandat tot odată a-și formă o trupă bună. Mi se pare că nu m'am înșelat, căci recenziunile câte le-am cetit din locurile pe unde a umblat, tõe aü fost favoritoare și lăudătoare. Bine ar fi când s'ar compune în tot anul câte o trupă bună, bine organizată și bine condusă și să ne viziteze și pe noi cari süntem lipsiți de fericita ocaziune a vedé teatru românesc. Ma ar fi tare de recomandat ca guvernul român să imiteze pe cel unguresc, carele trimite societăți teatrale în tõe părțile patriei, dându-le bune subvențiuni; bine ar fi đic când și guvernul românesc ar dá subvențiuni la astfel de trupe peregrinătoare, căci scopul este cultural și național, este de a mântiné și cultivă simțul de românism, iubirea de limbă, națiune și de tot ce este românesc. Reprezentațiile ambulante ce le-aü dat dl Millo și dl Pascaly prin Transilvania și Ungaria la a. 1870 și 1871 aü produs un efect eminent. Și ađi auđi vorbindu-se cu mare plăcere și satisfacere de ele. La a. 1870 societatea lui Millo și în specie dl Millo a fost lăudat chiar și de jurnalistica magtară din Cluș. Îmi aduc bine aminte de un număr din o foie ungurescă, care recomandă actorilor unguri să męrgă la Millo și să învețe artea teatrală, să învețe a jucă.

XVIII.

În descrierea impresiunilor și a amintirilor mele din Bucuresci, cari, trebuie să constat, sânt numëroșe, nu voiu urmă firul chronologic, pentru că süm de credința cumcă acesta nu va puté avé nici un interes deosebit pentru cetitori. Asemene me voiu nisui a lăsă detaiurile, cu deosebire în ceea ce privesce cunoștințele personale. Me voiu silii a scõte și a aminti momentele cele mai însemnate, a vorbi de lucruri ce am învățat a cunoșce și sânt de interes pentru ori ce Român și voiu cercă a împărtăși părerile și observațiunile mele. Pentru acesta cer iertarea bunilor mei cetitori.

A două đi după sosirea mea se schimbă vremea. Începü a plõuă. Eü m'am bucurat de acesta schimbare meteorologică, pentru că credeam a me scăpă și pe mine de un mare tiran, de căldura strașnică. Însé spre mira-re mea, acesta schimbare produse puțină influință asupra temperaturii aerului.

În o đi pe când voiam să ies în grădina Cismegiu, me visită un patriot, cunoscut până aci numai după nume, și îndată după acesta alt cunoscut vechiu. Cel d'ântăiu fusese funcționar, mi se pare la drumul de fer, al doile fusese profesor și acum eră funcționar la drumul de fer. Eü me bucurasem de aceste vizite, voiam să aflu dela ei multe ce me interesă din Bucuresci, voiam să capët informațiuni cât se põte mai bune, mai obiective. Însé decursul conversării me convinse, cumcă nu mi-am aflat ömëni.

Începură a-mi descrie tõe în colorile cele mai negre, toți sânt niște ömeni fără socotelă, palavragii, ömeni intoleranți ce persecutöză nu pe ovrei ci pe bieții Transilvanieni. Mi-aü spus casuri de persecuție. Mi-aü spus cumcă dela guvern până la cel din urmă funcționar se uită cu ochi rei la Românii ce merg dela noi.

Aceste informații mi-aü făcut o rea impresiune, și pe un moment me disgustase de tot. Nu sciam ce să cred din tot lucrul. Pe urmă m'am hotărit a pune tõe aceste auđite, deocamdată la o parte, până nu voiu consultă și pe alții, și fõrte bine am făcut. I-am rugat să facă bine să me cruce cu de aceste. Eü n'am venit la Bucuresci ca să figurez între dlor și între Românii de acolo ca judecător. Se põte ca dlor să aibă dreptate, însă cu tõe aceste nime nu-și põte face o jude-

cată bună și dreaptă până nu se pune în aplicare principiul juridic „audiatur et altera pars”. Pentru că decă Românii din România nu tractează pe Românii dela noi ce merg la ei, cu multă dragoste, vor fi având și ei motivele lor.

Mai târziu m'am convins din informațiile primite dela mai mulți oameni demni de totă încrederea, ma chiar dela bărbați Transilvanieni, cumcă am avut dreptate în presupunerile mele.

Dr. A. P. Alexi.

(Va urmă.)

Pământul nostru.

— *Purcederea, dezvoltarea și apunerea lui.* —

(Urmare.)

Unicele părți ale pământului încheat se împart după formarea lor în două grupe principale. Una e aceea, care se formază de petriile păturöse seu sedimente, ieră alta e formată de petriile eruptive seu nepăturöse. Decă s'a acoperit cögia primitivă cu apă, decă a disolvat acesta apă o parte a masei încheate seu numai decă a micșorat-o mecanice și devenind tot mai rece și evaporând din ce în ce tot mai tare: a fost deci mai puțin în stare să ieșă în sine întregile mase disolvate, cari lăsându-le în fine să se așeze în jos, s'a rezultat primele sedimente, primele corpuri păturöse. Ieră decă s'a rezultat prin constringerea cögiei pământului — căsunată de ore-care recire — o spargere seu crepare a acestei în mai unelte locuri și o ridicare seu erumpere a masei topite, ce se află sub cögia pământului: apoi a trebuit să ieșă din toate crepăturile massa interioră topită și productul acestei acțiuni sunt primele petrii eruptive, seu nepăturöse.

Grupa petrilor sedimente se însemnă în sciința geologiei ca neptunică; ieră grupa petrilor eruptive, care se consideră a fi formată prin acțiunea focului, se numește vulcanică, care numiri s'au dat dela ȳei mitologico-grecești: Neptune, ȳeul mării, și Plutone, ȳeul tartarului seu focului. După aceste apoi se însemnă acei geologi, cari depun omagiul unei seu altei păreri, ca neptuniști seu ca plutoniști.

Neptuniștii susțin, că în timpul formării pământului au fost părțile solide și fluide la olaltă împreunate, că acele s'au topit în ori ce chip în apă și că cögia tare și în general toate părțile solide ale pământului, cari le observăm acum, s'au putut reținé numai prin calea deuscamântului și a precipitațiunii. Din contra: plutoniștii nu voiesc să scie de aceste deslegământuri și precipitațiuni; ei esplică starea pământului din timpul primitiv ca o urmare a focului seu a unei temperaturi foarte înalte, cu care eră la început întregul pământ pētrunȳer și care s'a retras de atâte de mii de secolii cătră punctul central al pământului, ieră părțile sale esteriore s'au recit, închiegat și prin aceea deveni în starea solidă, în care se află acum.

Aceste două partite au polemizat mult timp și destul de furios; însă probele, cari le-au adus aceste partide opuse pentru și în contra opiniunilor aședate, nu au fost de acel mod, ca să determineze lucrul și să aducă luptele cumplete la ver-o fine gloriösă! Pe lângă toate aceste totuși au plutoniștii întâietatea! Ei au învins, îndată ce au aflat cu ȳreși-care siguritate natura de mult căutatului „foc central” al pământului, și a cărui aflare s'a și primit în general ipotesea geologico-plutonistică.

E faptă dovedită, că în o adâncime potrivită a pământului, în celarie d. e., e temperatura în totă ȳiua și peste tot anul pururea neschimbată. Cum e în mai mari adâncimi? Și pentru acesta cestiune s'au născut multe certe între naturaliști! Întrebarea a fost, că se schimbă

căldura în adâncimi mai însemnate seu rămâne constantă? și apoi: decă se schimbă, în ce fel de proporție? Tote certele cumplete nu au ajuns — mult timp — la ver-un rezultat stătător! În fine se termină prin cercetări cuvenite, că temperatura pământului creșce cu apropierea cătră punctul central al pământului și adecă peste tot anotimpul cu un grad Celsius pentru o afunȳime de 30—32 m. După ce acesta faptă fu redicată peste toate îndoielile, și triumful plutoniștilor fu reaședat, de ore ce acest fenomen nu se pōte esplică prin altă ce, decăt numai prin o temperatură foarte înaltă din punctul central al pământului, care s'a retras din ce în ce cătră acest punct, până când suprafața devinită la început fluidă s'a întărit prin recire.

Acesta recire, care a avut influință pân'aci numai asupra suprafeții și asupra părților acestei mai de aproape trebuie să fi avut însă și alta acțiune, care s'a împrăștiat peste tot pământul.

Scim din esperință, că toate corpurile — cu excepțiunea apei — se întind prin încăldire, ieră prin recire se retrag, cuprinȳend un loc mai mic. Tocmai așa trebuie să se fi întemplat și cu pământul nostru! În timpul facerii sale, unde eră pētruns de o temperatură foarte înaltă, trebuie să fi fost cu mult mai mare, relative la volum, decăt cum e acum; el trebuie să fi luat prin îndelungata recire un cuprins cu mult mai mare, decăt cum e cel de acum.

Pământul, care primi deci cu vreme o formă sferoidică, se învırte spre ossia sa, asemenea unei roți de car. Să fi fost ori ce fel de putere, care a rezultat acesta învêrtire și care a avut o acțiune asupra rotațiunii pământului, celeritatea acestei rotațiuni trebuie să rămână tot aceeași și adecă pân'atunci, până când rămâne tot același volum al pământului. Însă tocmai acest volum deveni prin recirire tot mai mic! Și apoi ce e urmarea acestei scăderi? de sigur înnălțarea celerității. o sfêrtire mai iute a pământului spre ossia sa.

De aci urmază deci, că pământul trebuie să se învêrtă acum mai iute, decum în timpul de mai nainte; ȳiua trebuie să fie acum mai mică, decum eră mai nainte, și decă am puté sci: cu cât e ȳiua mai mică, atunci am avé un mijloc sigur spre a mēsură, cu cât e pământul mai mic, ba și cu cât a devenit acesta mai rece, decum a fost cu nenumerbarele mii de secolii antiistorici!

În consunanță cu perspectiva plutonică se despart toate pământurile seu petriile (germ. Gesteine), din cari constă cögia pământului, în două părți. Una nu cuprinde nici un rest de corpuri organice petrefăcute și e compusă numai din mai multe corpuri neorganice, din mineralé, la cari se pōte observă mai mult seu mai puțin o formă cristală. Alta parte cuprinde remășițe de animale și vegetale și sunt mai adese ori de observat numai ca simple minerale. Cristalisațiunea aci se pōte observă seu foarte greu seu nici decum. Acele mase, cari se țin de partea primă și cari constau din cele mai grele metale: aceste mase au purces — precum s'a ȳis mai sus — din interiorul pământului și de aceea se și numește petrii eruptive — plutonice; ele sunt cunoscute sub numele: granit, mică ardesiösă, porfir, basalt, trachyt ș. a. Petriile, pe cari le formază aceste mase, se numesc și primitive (Germ. Urgesteine). Masele cele adunate la partea a două s'au format seu prin cristalisare din ver o soluțiune apă-tösă, seu prin aședătură mecanică din apă, seu apoi și prin conlucrarea vieții organice, urmând pe rēnd mai multe pături peste olaltă. Păturile aședate în ore-care mod se numesc sedimente, ieră masele păturilor aceste constau din petrii văröse, năsipöse, lutöse.

Decă au strerupt și resturnat masele eruptive pe cele sedimente, acesta împregiurare e o dovedă ecla-

tantă, că ele s'au redicat numai după ce au fost deja aședate și întărite păturile sedimente. Ieră decă străbate o specie de pētră eruptivă în alta specie asemenea eruptivă, apoi a trebuit s'fi fost de față acēsta din urmă înainte a celei d'antăi. Din aceste fapte s'au niusit geologii a arētă și la petrile primitive ōre-care șir de etate în derivațiunea lor. Înse acēsta demustrare se îndeplineșce într'un mod fōrte eminent numai la petrile sedimentare, de ōrece rēmășițele plantelor și ale animalelor petrefactice dau posibilitatea a deosebi cu mare siguritate epoce mai bētrāne și mai tinere ale sedimentelor diferite. Esaminările mai acurate ale acestor rēmășițe vegetale și animale aflate îngropate, au adevērit, că în diferite locuri ale sedimentelor se află fōrte alterate specii de plante și de animale, și adecă în totdeuna în păturile omogene sūnt organisme egali, fie aceste pături ori cât de departe dela olaltă. Deci se pōte trage de aici cu tot dreptul aceea conclusiune, că sedimentele, cari cuprind într'ensele egale specii de organisme petrificați, trebue s'fi purces tot în același timp; ieră acele, cari conțin rēmășițe organice eterogene, acele s'au format în timpuri variabile. Totd'odata se pōte și aceea concludere, că decă se află la pōlele unui munte alte specii deosebite de cum sūnt pe vērful sēu, atunci petrile de jos s'au format în alt timp, decāt cele de sus. Prin urmare rēmășițele organice petrificate sūnt pentru determinarea epocilor sedimentelor diferite tocmai acele absolut necesare isvōre, precum sūnt pentru istoria unui popor sēu unei națiuni documentele scrise sēu tipărite!

Pān'aici nu vorbirām nimic despre etatea problematică a formării pāmēntului nostru. Sē vedem deci pe scurt: cât timp a trecut până când a scădūt temperatura pāmēntului la acel grad, în care esistă acum?

La acēstă întrebare nu se pōte responde cu siguritate! Învētātul profesor Bischof a determinat — prin esaminări directe — timpul, care a trebuit s'el aibă pāmēntul șpre a ajunge la temperatura sa de presinte. El a socotit adecă restimpul rēcirei unui glob de basalt topit de un diametru de 2 picōre (circa 6 decimetri) și prin compārări cuvenite a aflat etatea pāmēntului de 353 milioane de ani, de unde apoi s'a dedus, că timpul, în care avea întregul pāmēnt o climă tropicā, la care climă caldă au putut trăi diferite animale gigantice, precum au fost elefanții, rinocerii, mylodonii etc., și au creșcut cele mai importante plante (palmi ș. a. vegetale tropice) acel timp se pōte luā — după aceste compārări — la 1.300,000 de ani.

Afară de aceea însă mai sūnt și alte împregiurări cu mult mai naturale, cari ne încurăgiēză a crede în esistarea unei periōde de mai multe milioane de ani de bētrānă. Este faptă cunoscută adecă, că din cercurile anuale ale unui trunchiu de arbore tăiat în două, sēu numai din mărimea unui arbore se pōte deduce cu siguranță etatea sa. Acest mod de determinare s'a întrebuițat și la esplicarea periōdelor pāmēntului nostru; căci pe malurile riului Senegal s'au aflat așa numiții arbori de pāne de mămuțe (Germ. Affenbrodbäume), cari arētă o etate de peste 6000 ani. De sigur o cronologie acēsta, care se întinde departe peste crearea lui Adam! Înșē și în cōgla pāmēntului se pōte observā în unele locuri, că esistă o epocă străordinar veche șpre esplicarea formațiunii pāmēntului. Adecă Nilul din Egipt iese în tot anul din malul sēu relāsând un rest morciolos; aici s'au aflat locuri, unde aceste rēmășițe se înfăcișeză în pături subțiri și observabile, și de aci s'a recunoscut, că Nilul a trebuit s'el repeteze încă multe mii de ani acēstă regulōsă inundare, tocmai așa, precum se întēplă și în timpul presinte!

Decă comparām acele, ce ne învățā sciința geologiei, cu învățaturile istoriei facerii, precum sūnt ele con-

semnate în cartea primă a prorocului Moise, atunci se pare la prima perspectivă, că esistă aici contradicēri nedeslegavere. Înșē mai mulți naturaliști au încercat s'aducă aceste contradicēri în ōre-care consonanță, ieră eu voi atinge aici dintre variabilele obiecțiuni, cari se fac adese ori din compararea amintită contra adevēritēi teoriei geologice, numai următōrele:

„Dumneșeu a făcut cerul și pāmēntul și tōte ce sūnt și trăiesc în și pe pāmēnt, în apă și în aer, în 6 zile din nimic“, ȳice sfānta scripturā, și în contra acestui adevēri nu vorbeșce nici un punct teoretic al geologiei. În geologie nu se vorbeșce de zile, ci de periōde formatrice fōrte însămnate, cari au urmat una peste alta. Înșē nici vorba acēsta „ziuă“ nu însămnă în istoria facerii aceea, ce înțelegem noi sub ea, adecă întervalul care trece între rēsăritul și apusul sōrelui, ci ea însămnă o periōdă de o lungime necunoscută de noi. Astfel au esplicat acest lucru încă din timpurile străvechi însuși cărturarii jidoveșci. Și apoi în faptă nici nu putea s'fi o mesurā șpre a mesurā lungimea zilelor din timpul formatric după aceea procedurā, care o întrebuițām noi acum; căci numai în a patra și s'a făcut sōrele, după care mesurām zilele nōstre și abiā dela acest act formatric se începe pentru pāmēnt aceea, ce numim în presinte: ziua și nōpte, diminētă și sēră. Afară de aceea concade învățătura geologiei cu ceea a sfintei scripturi și relative la succesivitatea unicelor făpturi; căci după ambele aceste instrucțiuni au purces mai nainte vegetalele, apoi animalele de apă, după aceea animalele terestre și în fine, după ce au fost tōte gata, primi întrēga naturā un prospect mai pitoresc, o viețā mai activă, prin formarea făpturii omenēșci în statura sa miraculōsă!

III.

Ajungem acuma la acea interesantă cestiune, care e mai mult problematică, de și mulți naturaliști s'au niusit în timpurile mai noi a o deslegā! E întrebarea adecă: decă durēzā starea pāmēntului nostru nencetat, sēu că dōră avē-va și ver o fine sēu dispārere totală?

Pāmēntul nostru — precum se pōte vedē din cele mai sus ȳise — a trebuit s'el trecā prin diferite schimbări, prin cari însă se strecōrā și acum. Natura ș-a împărțit acțiunile asupra tuturor corpurilor sale așa, ca s'el nu pōtā esistā nicāiri ver o linișce. Tōte substanșele de pe și din pāmēnt se află într'o neconținută cerculațiune, într'o nentreruptă metamorfosare a împreunărilor lor.

Aceste metamorfosări se rezultă prin puterile telurice-cosmice ale pāmēntului. S'au ȳis mai sus, că pāmēntul nostru se află cătrā punctul sēu central într'o stare fluidă incandescentă! Tocmai dela acest foc central purced tōte fenomenele cunoscute în sciința naturii sub numirile: vulcanism, cutremuri de pāmēnt, ridicări și cufundări etc., cari fenomenuri au o mare influință asupra suprafeței pāmēntului și asupra tuturor făpturilor sale.

Turburările, convulsiiunile interioare mai grandioșe ale pāmēntului se pot mai în totdeuna pēdicē, și adecă după stările atmosferice din minele de cărbuni afunde. Starea barometrului cade străordinar, și și cu lāmpi de siguranță (de sistema lui Davy) e mai cu neputință a încungiurā esplosiunile. Esplosiunile din minele britanice și belgice din timpul mai nou, cari au cășunat mōrtea la sute de minari, erupțiunile fōrte adese ale Vesuvului și ale altor vulcani activi, cutremurii de pāmēnt, esundările înfricoșate: tōte aceste fenomenuri denunță fără îndoielă catastrofe învingătōre, esplosiuni, a căror enormitate trebue s'el întrecā tōtā puterea omenēșcă a descrierii.

G. Pocreanu.

(Finea va urmā.)

S A X O N

Călinarul săptămânei.

Ziua sept.	st. n.		Numele sântilor și serbătorile.	Sorele resare		Sorele apune
	st. v.	st. n.				
Duminica	18	30	S. Ap. și Ev. Luca.	7	5	4 55
Luni	19	31	Prorocul Ioil.	7	6	4 54
Marti	20	1	Muc. Artemie.	7	8	4 52
Mercuri	21	2	Cuv. Ilarion.	7	9	4 51
Joi	22	3	Păr. Averchie ep.	7	10	4 50
Vineri	23	4	Ap. Iacob frat. Dlui.	7	11	4 49
Sâmbeta	24	5	Muc. Areta.	7	12	4 48

Esposiția română din Sibiu.

XVII.

De ale instrucțiunii.

După revista noastră făcută asupra produselor literare și științifice și a cărților didactice, ar trebui să enumerăm și apretuim alalte obiecte ținătoare de instrucțiune și de școle, fie ca produse, fie ca instrumente ale acestor. Le enumerăm însă și le apretuim deja mult puțin atât cele-alalte diare rom. politice și nepolitice, cât și „Familia”. Ne permitem drept'aceia numai o ochire fugitivă peste aceste, cum și nescari observațiuni generale la starea actuală a învățământului nostru primar și secundar, și la ce de urgență am mai avé de făcut în acest respect.

Cum stăm dară cu instrucțiunea din școlile noastre elementari și mijlocii? De vom compară starea ei din presente cu cea dinainte de 1848—49, apoi cu lacrimi de bucurie în ochi trebuie să constatăm imensul progres, ce-l fecem și în privința acésta în ceste două trei decenie din urmă.

Într'adevăr pe când până în acum numiții ani furtonoși cele vr'o 300 școle rom. poporali gr. cat. înființate în Transilvania și părțile adnece sub neuitatul împérat Iosif II de nemuritoriul lor director Georgiu Șincai, cum și cele gr. or. de sub asemenea zelosul director Radu Tempea („scholae nationales Valachicae gr. cath. et gr. or.” le dicea pe atunci), se sleise la 10—12, din cari încă abia cea din Mediaș și câteva din ținuturile ardelene meridionali mai merită numele de școlă: acum ce vedem? Esposițiunea națională română sibiiana ce ne arătă? Ne arătă nu numai în fostul I regiment rom. de confine și peste tot prin ținuturile meridionali-răsăritene ale Transilvaniei, ci și pe aiure, bună oră în fostul district al Năséudului, prin Selagiú șcl., școle rom. poporali mai mult au mai puțin bune și corespundătoare, ba unele chiar de model. Tăcem de temele scripturali, caligrafice și aritmetice espuse din mai multe școle de aceste. Dar apoi pělării de paie, chiar și eleganți, coșărcuțe de rogoz sêu spetéază pentru usul cotidian și de lucș (espuse mai ales din școlile grănițaresci orlățene și dela Er-Cavaș din Selagiú), lampe din lemn și sticlă, modelări de plug, chiar și săpun fabricat de copilași școlari în etate de 9—10 ani: tóte aceste și alte asemenea, pe cât de o parte atestă capacitatea și aptitudinile eminenti ale băieților rom., pe atât de altă parte dau testimoniu eclatant despre acea, că în fruntea a o sumă de școle elementari de ale noastre stau direcțiuni și pedagogi, cari se află la înălțimea chiemării lor și la înălțimea misiunii moderne a atăror școle poporali.

Pe când mai încolo Români ciscarpatini înainte de 1848—49, după cât scim, n'avea absolute nici un

institut special pentru educațiunea și cultivarea secului femeiesc: esposițiunea sibiiana ne presentă deci și sute de obiecte care de care mai frumoșe, ba unele chiar cap-d'opere de arte, eșite din fragedele mâni ale Româncuțelor noastre, cari studiează în școlă rom. superiără de fete din Brașov, și în școlile de fetițe din Blaș și Sibiu, tóte trele susținute în parte au de tot de „Reuniunea femeilor rom.” Nu mai inferióre eră unele obiecte de acest soi espuse din partea școlilor rom. de fetițe din fostul I regiment rom. de granițe, cum și din Năséud, Șomeuta și Cămpeni, cęsta ultimă subvenționată de „Assoc. transilv.”

Nici că mai vorbim, precum nici de alte institute de educațiune transcarpatine, așa nici de eminentele aședământ din Bucuresci „Asilul Elena Dómna” pentru orfane, ale cărui număróșe și minunate obiecte espuse, buna oră teme scripturistice, caligrafice și de comptabilitate, lucruri de mână, desemnuri, picture șcl., stérniră admirațiunea tuturor, documentând ele o așa de escelinte organizațiune a lui în total și în părți, încât juriul nu puté să nu-i adjuđecele primul premiu al esposițiunii noastre, după cum primul premiu pentru instrucțiune îl căpétase laudatul institut și la esposițiunea universală din Viena în 1873. Onóre întemeiătorilor lui de odinióră, onóre și conducătorilor lui presinți!

Pe când în fine până la des memoratul an al libertății popórelor mai numai liceul și facultatea teologică din Blaș formă focariul, din care se respândia și rēversă rađele binefăcătoare ale sciinței mai înalte pintre și peste românimea de dincóce de Carpați: pe atunci astăđi, char ceriului! cu focariul blășan emulează liceele sêu gimnasiile superióre din Năséud, Brașov și Beuș; la cari se adaug gimnasiul din Sucéva și subgimnasiul din Brad, apoi seminariile și institutele teologice sêu teologico-pedagogice a vr'o opt episcopii române gr. cat. și gr. or., cum și alte instuțiuni și reuniuni rom. culturali, de cari mai înainte la noi Români din Austria nici vorbă nu putea fi. În timp scurt mare, fórte mare progres e acesta dela un popor aflător între împregiurări sociali-politice sinistre mai înainte, nefavoritóre ađi. **Putere-am dice: în vr'o două decenie nenormală propășire normală de vr'o două secle!**

Dar cu privire la acest fapt gloria noastră în presente și speranța noastră într'un vėnitor mai ferice nu stă numai în numărul aședămintelor de cultură, ce ni le crearám, nici în scurțiimea timpului, în care ni le crearám; ci mai vėrtos stă în acea faptă, că tóte acele sânt singur și eschisiv sudórea feței noastre. E rar astăđi un popor, de numărul și însėmnătatea celui român, într'un stat ceși-cevași civilisat, care popor să aibă a se îngriđi numai și numai el de cultura sa intelectuală și morală, fără cel mai mic sucurs din partea societății mari, la susținerea cărei dēnsul concurge cu tributul sêu de sänge și de avere; ba care popor să mai aibă pe deasupra a se luptă cu fel de fel de pedece, ce i se rostogolesc în calea nisuińelor sale culturali. Un asemenea popor poșede necontestabil putere multă de viėtă, n'are să despere de venitorul sêu.

Curagiú dară! Înălță-ți fruntea lată, oh Române, și caută în giur de tine, caută cu mândrie la pré frumoșele și imbucurătórele rezultate ale încordării puterilor tale intelectuali și materiali în cest din urmă pátrar de seclú!...

Ci se nu ne amăgim! Să cautăm totodată și înainte la viitor, care ne suride și al cărui suris sperăm să se prefacă în ferice reală pentru noi. Spre acęsta însă să recunóscem înainte de tóte și cu tótă sinceritatea, că avem încă mult, fórte mult de făcut pentru institutele noastre de învățământ, pentru aședămintele noastre culturale superiori și inferiori și de tot soiul,

dacă e ca acele să corăspundă deplin scopului și așteptărilor.

Iecă aci câteva indegetări fugitive în privința a ceea ce, după opiniunea noastră, ar mai trebui să facem pentru ele de urgență.

Tacem de faptul, că gimnasiile și liceele noastre actuali nu ni-s nici pe departe de ajuns. Noi nu dăm nici pe departe contingentul de tineri rom. corăspundător numărului nostru în acăsta patrie la școlele înalte sėu universități, politehnice șcl.; nu-l dăm între altele și din cauza, căci poședem prė puține școle mijlocii. Descălinat se simte lipsa de școle medie rom. în părțile vest-nordice ale patriei, locuite de Români. Ore gimnasiile romănesci proiectate prin anii 60 a se înființa în acele părți, anume la Seini și Șomcuta, ba și la Lugos, să fie căduț pentru totdeuna în baltă? Sperăm dela numărōsa și zelōsa noastră înțelegință de prin numitele ținuturi, că nu pentru totdeuna.

Încât pentru liceele și gimnasiile, ce le avem deja funcționând, mai tōte par a tângi mai mult aū mai puțin din lipsa de biblioteci, musee matematico-fisicali, istorico-naturali și altele corăspundătoare. La espozițiune nu eră cu de aceste reprezentat, decăt junele liceu nășudén cu prė frumoșe obiecte matematico-fisicali, colecțiuni de mineralogie și botanică, și desēmături, desprē cari ultime un barbat competente, generalul Davila, se respicā, cumcā n'a vėduț nici odată și nicăiuri mai frumoșe. Cele-alalte școle medie de ale noastre ce aū, ce n'aū de aceste? Nu putem spune, de orece nu espuserā nimicā. Ne aducem numai aminte de acum vr'ō șese ani, că dorind să vizitām biblioteca cutărui gimnasiu supr. român, profesorul bibliotecar nu voi să ni-o deschidă, fiind că, precum dicea, și câte biete cărți sūnt, nu-s încă dispuse și ordinate, zac claie pe grāmada.

Și cu tōte aceste uită-te la biblioteci și la museele cutărui institut de învățământ, și numai decăt vei ghici cum stă afacerea instruciunii într'ensul. A te putē ținē pe nivelul sciinței moderne, la acăsta se recer biblioteci; ierā unul din supremele principie pedagogico-metodice moderne recere musee. Fără aceste nu se pōte astădi progres real, numai aparent. Acăsta una la mână.

A dōua sūnt cărțile destinate instituțiunii gimnasilor. Le lăudarām în cele precedenteși numărul și calitatea, nu însă necondiționat: numai în asemănare cu trecutul. În presinte ele ar putē fi, și pe viitor trebuie să fie, mai corăspundătoare. Cum însă, pe ce cale și prin ce mijlōce? Răspundem: prin însoțirea profesorilor respectivi, după principiul și adevărul etern, că

Unde-i unul, nu-i putere,
La nēcās și la durere;
Unde-s doi, puterea crește..*

În lumea literară atari însoțiri, ales cu privire la opurile mai direct instructive și didactice, nu sūnt nici decum rare. Ele aū în cele mai multe casuri necontestabil folos; de orece patru ochi vėd mai multe, dōuē minți judecā lucrul mai profund și mai omnilateral, uest mod multe defecte și erori în cărțile respective se coreg, multe lipse se adaug și suplinesc. Chiar și din punctul de vedere material sėu financiar al autorilor de cărți didactice s'ar recomandā așā ceva. Anume prin numele autorilor profesori însoțiti atari opuri didactice ar fi destinate pentru școlarii nu ai unui singur, ci a dōuē trei gimnasie rom., ar avē deci mult mai bună trecere și uestmod labōrea s'ar remunerā mai cuviincios.

Ba noi mergem cu ideia despre însoțiri încă și mai departe. Am dori chiar înființarea unei „Reuniuni a profesorilor dela școlele mijlocii romăne”, membrii căreia convenind măcar de dōuē ori pe an, să desbatā asupra stării interne și esterne a cestiunatelor școle,

asupra metodului, programelor și procederei mai rașionali și mai uniforme într'ensele, asupra operatelor și cărților didactice șcl. Cu timp reuniunea dōrā ar putē porni chiar și un organ al sėu de publicitate. Sūntem firm convinși, că asemenea reuniune ar avē cea mai salutare înriurință atāt asupra liceelor și gimnasiilor noastre, cāt și asupra corpului didactic dela ele, oreșicum electrisând pe cele ca și pe cesta.

Firesce că pe lângă aceste de dorit ar mai fi, ca măcar gimnasiile noastre cele cu fonduri mai bunicele să trāmētā din când în când câte un profesor mai eminent în străinătate, fie pe timp și mai scurt, ca acolo să studieze „de vis” afacerea învățământului mijlocii. Atari profesori reîntorcēndu-se, ar fi între colegii lor ca aluatul din scriptură, carele dospește tōtā massa fărinei.

Ceea ce dīsem de cărțile școlastice destinate pentru gimnasie și licee, dīcem și despre cele pentru școlele noastre elementari. Mai bine puțin și bun, cum ne învățā și proverbiul; mai bine, prin asocierea pedagogilor noștri mai distinși, dōrā nu așā de multe manuale școlastice, darā metodic-practic bine rumegate și dispuse. Ierā ce se atinge de reuniuni de ale învățătorilor primari, cu bucurie constatām esistența lor prin mai multe districte; de dorit e să existe în tōte părțile, și încă și mai de dorit, să se organizeze, după un plan anume, mai corăspundător scopului.

Mai aū școlele rom. primarie confesionali ca și învățătorii dela ele și ca și preparandiele noastre încă multe alte lipse, ba putere-am dīce: legion de lipse. Cea mai mare dintre tōte este însă, după părerea noastră, lipsa de inspecțiune. Cine inspecțiunează în presinte școlele noastre poporali? Mai nimene din cei competenți. Onōre cătorva escepțiuni! cari escepțiuni însă le poți numărā pe degete.

De aci vine, că nu puține din școlele noastre poporali esist și funcționează numai pe hărtie. Noi credem, că inspecțiunea școlastică încredințându-se în mânăle a bărbați consciincioși și spre acea chieamați și aleși, prin acăsta în scurt ar încetā multe din lipsele de acum, în scurt s'ar îmbunētāți sōrtea școlilor ca și a învățătorilor elementari. De organizarea rașională a inspectoratelor noastre școlastice trebuie darā să cugetām și să ne apucām cu tot adinsul și cāt mai neamēnat.

Mai avere-am necesitate urgente încă de multe de tōte. Așā avere-am necesitate între altele în prima linie de școle rom. de fetițe pretotinde, darā mai cu sēmă în vest-nordul teritoriului patriei locuit de Români. A propos: ce nu iș mai deschid ore Oradani demult proiectata școlă de fetițe, după ce aū deja adunați, precum aūdim, vr'ō 8000 fl. capital și o casă în valōre de 10,000 fl.?... Avere-am mai departe necesitate de o organizațiune mai română-preoțescă, ca să grām așā, a cutărōr seminarie clericali de ale noastre. Avere-am necesitate de un seminarium clerical rom. în diecesa Orădii-mari, ca fiitorii păstori sufletesci ai poporului rom. să nu se creșcā prin institute străine, unde nu li se concede a citi nimicā romănesce, și de unde ca Români es cumu-i mai rēu, nici caldi nici reci. Avere-am...

Ci să terminām odată.

Mē rugași, die redactor, să-ți scriu revista grupei „literaturā și instruciune” a espozițiunii nașionale romăne din Sibiu. Dar să scii că o pătīși cu mine, chiar ca cu cel din fabulă, carele

„Bună dīua de i-ai dat,
Timp de vorbă ș'a luat”.

Scusă-mē, te rog, și scuse-mē și onoratul public cetitor al „Familiei”, decā din plinētatea ānimei atāte a vorbit gura, atāte a scris pēna. Mie unuia nu-ni pare rēu

de a mă fi ocupat ceva mai lunguț cu citatele semne ale frumosului și îmbucurătorului nostru progres; și doresc din adâncul sufletului meu, ca peste alți vr'o trei ani dela o altă expozițiune românească să am a-ți scrie și mai multe și mai îmbucurătoare. Fie!

Dr. Greg. Silași.

Conspectul premițiilor la expozițiunea română din Sibiiu 1881.

Medalia de aur (unica).

Institutul „Asilul Elena Dómna“, Bucuresci, pentru organizațiunea escelentă, manifestată prin obiectele espuse în total.

Premiul classa I.

a) medalia de argint.

1. Ardelean Ilie, cogiocar, Brașov. 2. Balteș Sam., pantofar, Sibiiu. 3. Budic Vasilie, cuptor de fer, Odorheiul secuesc. 4. „Concordia“, societate de mine, Abrud. 5. Dessan I. P., vinuri, Arad. 6. Gitye Dumitru, pluguri și cumpene, Oradea-mare. 7. Jucu Constantin, mesă de salon, Lugoș. 8. Lungu Maniu, căruțe, Rășinari. 9. Maniu Costa, săpun, Timișóra. 10. Marcu Nicolae, otomană, Sibiiu. 11. Nicodinescu Zenovie, piei Făgăraș. 12. Popa Ioan, cogiocărie, Seliște. 13. Popoviciu Z. Vasile, șifoner, Brașov. 14. Pană Dumitru, pelar, Satulung. 15. Tipografia archidieceșană, Sibiiu. 16. Societatea forestinară, Năséud. 17. Solomon Emanuil, lăcătar, Sibiiu. 18. Suciu L. Nicolae, cogiocar, Sibiiu.

b) diploma de onóre.

1. Andronic Androne, sculptură preot Brașov. 2. Bordoș Sofia, cămasă, Dirismort. 3. Bunea I. Paraschi-va, covor, Vinerea. 4. Comitetul adm. al școlilor din fostul I regiment de graniță român, mobilar școlastic și buna conducere a școlilor de sub administrațiua sa, Sibiiu. 5. Coșar Elisabeta, cămeși Belinți. 6. Coșar Elena, oprog Belinți. 7. Cristea D. Maria, pânzături, Seliște. 8. Femeile române din Ghiulvez, (contesa Kinsky) albituri și covóre. 9. Gimnasiul superior rom. din Năséud, desemnuri. colecțiuni de plante și minerale, modele de cristalografie. 10. Hinția Savu, pictor, Bucuresci (tabloul Dómna Davila). 11. Institutul pedagogic din seminariul „Andreian“, colecțiuni de mijloce de învățământ, Sibiiu. 12. Măcelariu Iudita, țesături și broderii, Sibiiu. 13. Popa Ana I., șurțe, Boita. 14. Pop Mihail, pictor, tablouri, Brașov. 15. Popoviciu Sava, preot militar, cruci și sfesnice, Viena. 16. Popoviciu Alex., șef de stațiune Marchegg „glorina“. 17. Popoviciu Emilia, profesóră la institutul „Elena Dómna“, tabloul „Cerșitoriu“. 18. Porcius Rachila, covor, Rodna-veche. 19. Rațiu Sica, cămașă femeieșcă, Teuș. 20. Romanul Miron, arhiep. și mitropolit, oțet de vin, Sibiiu. 21. Roman Daniil, proprietar, rachiuri, Mezeș. 22. Reuniunea femeilor române, promovarea învățământului în școlile de fetițe, Brașov. 23. Școla normală (pedagogică) dela „Asilul Elena Dómna“, caligrafie, desemnuri și alte lucrări de mână, Bucuresci. 24. Școla profesională dela institutul „Asilul Elena Dómna“, costume naționale și broderii, Bucuresci. 25. Școla de pictură dela institutul „Asilul Elena Dómna“, desemnuri cu creionul, acvarele și pictură în oleiu, Bucuresci. 26. Școla primară dela institutul „Asilul Elena Dómna“ caligrafie și lucrări de mână Bucuresci. 27. Stoia G. Maria, materie de haine, Cernat.

c) premii in bani.

1. Fara Ana, cusături, Mercurea. 2. Pap Iulia, învățătoare, 1 față de măsă, Năséud.

Premiul classa II.

a) medalie de bronz.

1. Antoiu Vasile, pantofar, Brașov. 2. Aniș Clement, pantofar, Bistrița. 3. Ardelean Vasilie, mașinist-sodal, Sibiiu. 4. Ardelean Ioan, olariu, Lipova. 5. Bidu Ioan, croitor, Brașov. 6. Bichișean Cristofor, cogiocar, Lipova. 7. Bogoiu George, cogiocar, Lipova. 8. Brata Iosif, olar, Lipova. 9. Chereși Vasile, pantofar, Sibiiu. 10. Ciurea I. A., farmăcie, Bucuresci. 11. Colbazi Teodor, proprietar, vinuri, Cut. 12. Comănescu Iacob, butnariu, Apoldul inf. 13. Copăcean Dumitru, pëlariu, Sibiiu. 14. Crucița Florian, croitor, Sibiiu. 15. Culi Dumitru, cogiocar, Sighișóra. 16. Daina frații, olării, Lipova. 17. Danciu Teodor, pantofar, Nadeșa. 18. Diaconoviciu Vasile, cogiocar, Bocșa-montană. 19. Domnariu Nicolae, cismariu, Sibiiu. 20. Dușoiu Ioan, fabrică de bumbacuri colorate, Brașov. 21. Ețveș Nicolae, pëlariu, Făgăraș. 22. Făgărașan Ioan, croitor, Sibiiu. 23. Fejer George, puști, S.-Régen. 24. Foica Petru, funar, Seliște. 25. Fulea Ioan, cogiocar, Seliște. 26. Gattoff Nicolae, fabricant de lumini de ceră, Turcheș. 27. Găvoșdea Nicolae, pantofar, Cluș. 28. Gavra Alesandru, faur, Verđari. 29. Grecescu Alesandru, tipografie, Bucuresci. 30. Imbăruș Nicolae, pantofar, Sibiiu. 31. Israil Ioan, mesar, Rășinari. 32. Lazar George, butnar, Turda. 33. Lohont Nicolae, oțet, Abrud. 34. Lucuța Grigore, pipe de lut, B.-Joseni. 35. Martinoviciu & Fiu, conserve, Bucuresci. 36. Moga Vasile, mesar, Apoldul-superior. 37. Moldovan George, pălărier, Făgăraș. 38. Moldovan Dimitrie, pălărier, Făgăraș. 39. Mihailovici Petru, croitor, Arad. 40. Mișca George, pantofar, Sibiiu. 41. Musteț Grigorie, cogiocar, Ciacova. 42. Neagoe Alecsiu, vinuri, Michesasa. 43. Onișor Teodor, proprietar, cărămiți și țigle, Blaș. 44. Orghidan & Farcaș, ghetete, Brașov. 45. Petruț Vasilie, pantofar, Sibiiu. 46. Pop Teodor, pantofar, Brașov. 47. Pop Ioan, rotar, Turda. 48. Pop Constantin, cofetar, Brașov. 49. Pop George, funar, Beiuș. 50. Popea Ioan, fabricant de lumini, Satulung. 51. Popea Radu, fabricant de lumini, Satulung. 52. Popescu Napoleon, pălărier, Buzéu. 53. Popoviciu Constantin, pantofar, Lipova. 54. Reuniunea pelarilor, Porcesci. 55. Roșca Nicolae, cismar, Alba-Iulia. 56. Ruschilă Oprea, cogiocar, Seliște. 57. Săbădean I., ghetete, Brașov. 58. Simoneti Simion, pantofar, Seliște. 59. Simoneti Iosif, cismar, Sibiiu. 60. Simțion Emilia, etablimente de impletituri, Sibiiu. 61. Societatea „Hebe“, S. Georgiu, ape minerale, Năséud. 62. Societatea pentru exploatarea productelor forest., Năséud. 63. Stănescu Mircea, avocat, vinuri, Arad. 64. Tipografia seminarială, Blaș. 65. Todoros Vasile, pantofar, Sibiiu. 66. Tomi Dumitru, curelar, Teaca. 67. Vestemian Ioan, croitor, Sibiiu. 68. Vințilă Emil, pantofar, Sibiiu.

b) diploma de recunoscintiua.

1. Alutan Irina, diferite obiecte din industria de casă, Beiuș. 2. Antal Irina, diverse lucrări de mână, Beiuș. 3. Bădilă Ioana, taburet, Sibiiu. 4. Barabas Elena, As. El. D., caligrafie și desemnuri. 5. Barboloviciu Alimpiu, vinuri, Șimlul Sil. 6. Berariu George, vinuri, Lipova. 7. Bârsan A. Maria, materie de haine, Turcheș. 8. Boiu Caliope, perină de canapea, Sibiiu. 9. Boier Ana, oțet, Aiud. 10. Bologa Maria, taburet, Sibiiu. 11. Borlolan Rosa, capot, Arad. 12. Braun Ioan tăbac, Unimet. 13. Bucevșchi E., pictor, tablou, Cernăuț. 14. Caluda Victoria, elevă la „Asilul Elena Dómna“, caligrafie și desemnuri. 15. Cinteș N. Maria, șurțe, Seliște. 16. Coroian Pop Carolina, mapă de mētasă, Cluș. 17. Cosma Maria, perină de canapea și mesă de fum, Sibiiu. 18. Cosma Maria, diverse semințe, Supurul superior. 19. Cosma Andreiu, grâu de tómnă, Supurul superior. 20. Cotișel Nicolae, model de móră, Feneșul sūs. 21.

Crețoiu Iosefina, perină de canapea cu solzi de pește, București. 22. Crunicean Maria, elevă la „Asilul Elena Dömnă“, caligrafie și desemnuri. 23. Cristescu Fileția, elevă la „Asilul Elena Dömnă“, cusături. 24. Cheninger Hortensia, elevă la „Asilul Elena Dömnă“, caligrafie și desemnuri. 25. Chendi Sofia, covore, Șarș. 26. Dan Maria, fes. Sibiu. 27. Danciu Elisabeta, tort, Bucium. 28. Dancăș Maria, diverse obiecte din industria casei, Rășinari. 29. Davila Joe, elevă la „Asilul Elena Dömnă“, caligrafii și desemnuri. 30. Dedărlat Maria, straie, Seliște. 31. Diaconoviciu Aurel, „Sora“, model de gips, Bocșa-montana. 32. Diaconoviciu Adolf, planuri de edificii, Bocșa-montană. 33. Dimitriu Elvira, elevă la „Asilul Elena Dömnă“, caligrafii și desemnuri. 34. Dimitrie Elena, sprit, Brașov. 35. Dominiul metropolit, produse agricole, Blaș. 36. Dumitrescu Joe, elevă la „Asilul Elena Dömnă“, caligrafii și desemnuri. 37. Dunca Nina, de Șajo, covor. 38. Dunca Alma, corfiță, Sibiu. 39. Dragomirescu Charia, elevă la „Asilul Elena Dömnă“, cusături. 40. Droc Ioan, adm. protop. vinuri, Mercurea. 41. Enescu Iosif, brânză, Simon Bran. 42. Enescu Eufrosina, cămașe femeiești, Simon Bran. 43. Erdely Victoria, perină de canapea, Baia-de-Criș. 44. Eustanțiu Joe, elevă la „Asilul Elena Dömnă“, desemnuri. 45. Fleșer Ioan, învățător, mătășă crudă, Oagna. 46. Florian Traian, mătășă crudă, Racovița. 47. Florian Anastasia, lucruri de iască, Odorheiu sec. 48. Fulea Sofia, covor, Reginul săs. 49. Frâncu Maria, vinuri, Bistrița. 50. Frâncu Zoe, elevă la „Asilul Elena Dömnă“, desemn. 51. Gligorescu Agapia, elevă la „Asilul Elena Dömnă“, flori artif. 52. Gologan Eufrosina, ștergar, Satulung. 53. Hărșan Maria, broderii, Sibiu. 54. Hărșan P. Vasile, stufe de aur. 55. Hășnaș Zamfira, eleva la „As. Elena D.“, acuarel. 56. Hristiodor Elena, elevă la „As. Elena D.“, acuarel. 57. I. Cosgarea, covore, Vad. 58. Iacobescu Maria, port femeiesc, Vereșmort. 59. Iuga C. Victoria, covor, Brașov. 60. Irina Agapia, elevă, la „As. E. D.“, desemn. 61. Issip Luisa, covor, Rodna veche. 62. Leb Ales. pömne, Cacova. 63. Lugean Ecaterina, elevă la „As. E. D.“, acuarel. 64. Lup Nastasia, pânzărie, Hodac. 65. Măcelariu Ioan, vinuri, Mercurea. 66. Mălăier Paulina, elevă la „As. E. D.“, flori art. 67. Măloina Emilian, elevă la „As. E. D.“, cusături. 68. Măndoiu I., lăptării, Satulung. 69. Mărășescu Silica, costum fem., București. 70. Marinoviciu Persida, cătrintă, Arad. 71. Mătăsărean Ioan, vinuri și rachiuri Oravița. 72. Mihali Victor, episcop, colecțiune de numi. 73. Moga Ana, jilț, Sibiu. 74. Moldovan Vilma, față de mesă, Deva. 75. Murășan Elisa, profesoră, perină de divan, Brașov. 76. Oprea Nicolae, alac și cartofi, Deva. 77. Păcurar Ermina, taburet, Sibiu. 78. Pascoviciu Iosefina, broderie, Sibiu. 79. Panait Ales. hotezătoare, București. 80. Păscuț Dionisiu, adv. baston, Buteni. 81. Petala Ecaterina, elevă la „Asilul E. D.“, acuarel. 82. Pop George, lână, Băsesci. 83. Pop Elena, covor, Bocsig. 84. Pop Policsina, portbatist, Brașov. 85. Pop Elena, perină de canapea, Băsesci. 86. Popa Febronia, cătrintă, Teuș. 87. Popescu Ecaterina, elevă la „Asilul E. D.“, acuarel. 88. Popescu Elena, etager de note, Sibiu. 89. Popea R. Maria, materie de haine, Satulung. 90. Răucău Iosefina, perdele, Sibiu. 91. Rădescu Vasilica, elevă la „As. E. D.“, broderii. 92. Radian Maria, elevă la „Asilul E. D.“, acuarel. 93. Roman Iustina, covor, Sibiu. 94. Roșca Maria, lamberchin, Sibiu. 95. Roșculeț Voicu, brânză, Satulung. 96. Rucărean I. Sora, diverse pânzături, Rășinari. 97. Șandor Nicolae, vinuri, Oarda de jos. 98. Săvoiu Dumitru, sculpturi, Viena. 99. Sânsusian Nicolau, mătășă crudă, Hațeg. 100. Secula Iudita, mătășă, Deva. 101. Sfraciog Bucur, lână, Rășinari. 102. Sfraciog Ana, dif. obj. din ind. casei, Rășinari. 103. Sluțcov Marieta, elevă la „As. E. D.“, cusături. 104. Stănescu

Elena, elevă la „As. E. D.“, caligrafii și desemnuri. 105. Stănescu Maria F., cămașă fem. 106. Stănescu Octavia, dantele, Brașov. 107. Stelescu Teodora, elevă la „As. E. D.“, cusături. 108. Tărnovean Emilia, covor, Abrud. 109. Tilea Emilia, batistă, Turda. 110. Tordoșan Alesandru, protop. pôme și vinuri, Alba-Iulia. 111. Trombițaș Irina, dantele, Sibiu. 112. Vitez Grigorie, vinuri, Teaca. 113. Vlad Ana n. Crețariu, perdele. S. Reghen. 114. Vulcan I. protopop, faguri de miere, Vermeș. 115. Vunca Vasile, sēmēnturi, Unimet. 116. Ursescu Maria, elevă la „As. E. D.“, broderii.

Literatura si arte.

Regina României, care a publicat mai de mult sub numele de Carmen Sylva o culegere de traduceri în versuri germane după poeziile populare române, în curând va publică un volum de poezii originale, sub titlul „Furtuni“. Acest volum, precum aflăm din „Românul“, va apăre la editorul Emil Strauss în Bonn.

Poesii de V. R. Buticescu. Sub acest titlu a apărut la Deș o culegere de poezii ale dlui V. R. Buticescu, bine cunoscut publicului mai ales prin novelele sale. Culegerea conține 53 de numere, între cari unele cuprind mai multe bucăți. Partea cea mai mare se compune din doine scrise în stil popular, afară de aceste găsim și câteva balade, romanțe și narațiuni. Drept specimen reproducem una în numărul prezente, rezervându-ni așteptarea culegerii pentru altă ocaziune. Acuma notăm numai, că acesta lucrare se află de vânzare la autorul în Bistrița; prețul 1 fl. 20 cr., cinci exemplare costau 5 fi.

Chiva cea frumoasă. Roman istoric și social, de comitesa Dash, tradus de G. A. Tacid, partea primă, a apărut la București în tipografia Gr. Luis, strada Academiei 24. Subiectul acestui roman se petrece în România, de aceea are un interes dublu pentru noi. Intriga e interesantă, iar traducerea bună. Prețul unui esemplar (253 pagini în octav) un leu nou.

„Ochii negrii“, frumoasa poezie a junelui poet Andreiu Bărșean, publicată în nr. 46 al foii noastre, a apărut și în traducere ungeră într'un diar din Budapesta. Traducerea e reușită, dar traducătorul nu ș-a subsemnat numele.

Teatru român în Timișoara. Dl G. A. Petculescu petrece cu trupa sa teatrală în Timișoara, unde a anunțat câteva reprezentațiuni teatrale. Cea d'ântăiu pe duminica trecută, cu piesele: „Bărbatul gelos“, comedie cu cântece în 2 acte de V. Alecsandri, și „Rusalele“, comedie cu cântece în 1 act asemenea de V. Alecsandri. A două reprezentațiune avea să se țină mercuri.

Călindar popular român se numește un călindar, care va apăre în curând și care este compus de dl Simeon Manguica, cunoscutul autor român din Oravița. Acest călindar popular român are o forță mare însemnătate mitologică, astronomică și calendarică, și cuprinde în sine mari adevăriri și documente nu numai pentru istoria culturii, ci și pentru originile noastre italo-romane. Tote poporele culte ș'aú cules prin învățării lor datinile și credințele poporului, numai noi Români, cari avem cele mai multe și admirabile lucruri în acesta privință, am rămas înapoi. Călindarul dlui Manguica va eși pe viitor în tot anul, și în tot anul va comentă unele din sərbătorile datinile și credințele din călindar. În cel pentru anul 1882 s'a comentat în tratate separate: a) Colinda, b) Plugșorul, c) Turca, d) Bresaia, e) Cerbuțul, f) Vasilca, g) Apa dela Botez sântită, pentru ce nu se strică, și e lecutitoare și tămăduitoare. Afară de aceste mai cuprinde: h) Păcala de origine din Italia, și i) Petrecerea mortului (bocet) amēndouē cu comentar. Un esemplar va costă 1 florin și se

pöte comandă la tipografia Alexi în Braşov, seü la librăria I. E. Teran în Oraviţa seü apoi deadreptul la editor dl Simeon Manguica avocat în Oraviţa.

Musicalie nouă. La Tábornszky și Parsch în Budapesta a apărut : un caiet : „Zengő Bokor“, care conține cântece populare ungurești, de Szentirmay Elemér. Prețul 1 fl.

C e e n o u ?

Sciri personale. *Dl V. Alecsandri* va plecă în curënd din Mircesci la insula Zante, la cöstele Moreei, în marea ionică, unde va sta doi ani de zile, locuind villa comitelui de Roma pusă la dispozițiunea sa. — *Dl dr. A. P. Alexi*, profesor la gimnasiul din Năsăud și locotenent în rezervă la regimentul de linie nr. 63 a obținut dela Maj. Sa încuviințarea de a primi și purta medalia de aur Bene-Merenti cl. I, oferită d-sale de către regele României pentru meritele sale câștigate prin scrierile relative la resboiul oriental. — *Dni Ant., Ales. și Eug. Mocsonyi* au petrecut duminica trecută la Braşov, unde au vizitat școlile centrale, fiind primiți cu căldură de către profesori și alți cetățeni de acolo. — *Dl Farra*, consulul României la Constantinopol, va fi numit agent diplomatic la Budapesta. — *Dl C. Cornescu* este numit director general al teatrelor din Bucuresci în locul lăsat vacant de dl Ion Ghica. — *Dl Gr. Ventura* este numit membru în comitetul teatrului național din Bucuresci în locul dlui T. L. Maiorescu care a demisionat.

Regele și regina Italiei în Viena. Evenimentul cel mare al săptămănei trecute este visita regelui și reginei Italiei la curtea din Viena. Părechia regescă sosi în Viena joi seara la 7 și jumătate, și fu întâmpinată la gară de către Maj. Lor. Din incidentul acestei visite arhiducii se întruniră în Viena, spre a mări splendorrea festivităților ficsate în program. La primăveră Maj. Lor. imperatul și împărătesa vor rentörce la Milan acăsta visită.

Congresul bisericesc din Sibiu, deschis încă la 1/13 octombrie, s'a ocupat în ședințele prime cu verificarea deputaților, ceea ce a consumat timp mult, în cât deputatul Ioan cav. de Pușcar se simți îndemnat a propune ca în viitor verificările se se facă prin consistorul mitropolitan înainte de deschiderea congresului. Întrând la ordinea zilei, se primi o propunere a deputatului Parteniu Cosma, conform căreia sinodul episcopesc se recercă, ca tragându-și informațiuni autentice despre modul, în care se intenționează în România revidarea și editarea cărților bisericesci cu litere latine, se-și valoreze influența sa canonică la revidarea textului, ier retipărirea cărților bisericesci cu litere latine pentru bisericile din provincia metropolitană gr. or. a Sibiului se o efeptuască în textul staverit și cu ortografia adoptată acolo.

Hymen. *Dl Michail Cirlea*, avocat și jude orfanal în Alba-Iulia, la 23 octombrie ș-a serbat cununia cu domnișora Cornelia Bașota, fiica dlui Vasilie Bașota, jude la tribunalul din Alba-Iulia. — *Dl Iosif Hadan* ș-a încredințat de soție pe domnișora Cornelia Nestor din Batta. — *Dl Aron Deac*, profesor gimnasial în Blaș, în duminica trecută ș-a serbat în Oradea-mare cununia cu domnișora Cornelia Nistor, fiica repausatului paroc de Giriș Grigorie Nistor. — *Dl Sava Andru*, notar în Dumbrăvani lângă Beiuș, zilele trecute ș-a încredințat de soție pe dșora Rosalia Papp, fiica dlui paroc și protopop din Holod Ioan Pap.


Despre petrecerea de joc din Timișora primirăm, după încheierea nrlui trecut o corespundință mai lungă. Ne mai putënd s'o publicăm întregă, căci

alte lucruri mai nöue ni reclamă spațiul, vom scöte din ea numai următorele : „Toaletele erau, cu puțină escepție, töte scurte și d'o simplitate drăgălașă. Ier dintre dame atü fost de față dömnelle : Iulia Rotar, Maria Șepeșan, Ioana Liota, Cornelia Coșar, Anca Mihailovicü, Ecaterina Chirița, Elena Schelegian, N. Öpriș, Elisa Gian, Maria Ignia, Luisa Trăila, Maria Barbulescu, Maria Dragonescu, töte din Timișora, din giur : dna Anca din Maere, Păcășan din Jădani, Emilia Surdu din Bucovăț, Doboșan din Șag, Maria Pop din Ghiroda ; dintre junele jucătöre, amintim pe dșorele : Anastasia Liota, Iulia Popescu, Elena și Ana Andreiescu, Ana Petrovicü, Emilia Lungu, töte din Timișora, din giur Agrafina Ioanovicü din Jebel, Lucretia Anca din Maere, Emilia Petrovicü din Usvin, Aurelia Belinșan din Secușiglu, Maria Bocean din Jezvin și Adela Reiner din Gyarmat, și altele multe tot așa de drăgălașe și plăcute“.

Costumul român în teatrul unguresc din Peșta. Cetitörele „Familiei“ au avut ocațiuni a ceti, cum costumul țerancelor române devine din ce în ce mai admirat. Damele nöstre il pörtă pretotindeni, la searate, baluri, băi, ma următörul cas ni-l duce și la teatru. La una din reprezintațiunile de operă din septemăna trecută a teatrului național unguresc din Peșta, döue dame tinere din România se infăcișară în costum național român. Portul pitoresc, scriu diarele ungurești, a atras îndată atențiunea întregului public, töte lorgnețele se 'ndreptară asupra lor, și tot publicul conversă numai despre ele. Costumele se puteau vedé bine, căci damele ocupau loc pe balcon, care se află vis-à-vis cu scena, înainte logelor, unde privirea din töte părțile pöte se ajungă.

O ovreică — preotésă. Casul are se se 'ntemple în România. Tinëru G. Filimon, din comuna Hocüung lângă Roman, seminarist absolut și în ajun d'a se face popă, s'a înamorat de fiica unui ovreu, Katz. Feta nu-i respinse amorul, și lăpédându-și legea lui Moise, se boteză și în botez primi numele Ana. Tinëru se va hirotoni nu peste mult, și atunci ovreica va deveni — preotésă.

Aü murit : *George Viciu*, preot gr. c. în Agrișteu, Transilvania, la 8 octombrie în etate de 71 ani, și în al 46-le al preoției sale, gelit de fiii și fiicele : Benediet notar cercual, Ioan invětător, Ștefan proprietar, Alessiu profesor gimnasial în Blaș, Elisabeta măritată Roman, Marița măr. Roșca. — *Versavia Ioanovicü*, fiul părintelui Anastasiu Ioanovicü, protopresbiter gr. or. al Făgetului, la 2 octombrie, în etate de 20 ani. — *Elena Craiovan*, soția invětătorului Aureliu Craiovan din Ghiroc lângă Timișora, la 7 octombrie în etate de 23 ani. — *Antonin Roques*, frances, fost profesor în Bucuresci, carele a scris piesa „Mörtea lui Brăncovean“ și a tradus în limba francesă o parte din poesile lui Alecsandri. — *Elisabeta Cerneti*, fiica invětătorului Vincențiu Cerneti din Mosnița lângă Timișora, la 24 octombrie. Repausata a scris și câteva poesii în föia nöstră. — *Nicolae Boitiu*, preot emerit gr. or., la 12 octombrie, în al 64-le an al etății și în al 40-le al preoției sale în Săn-Nicolaul Român din Biharia, gelit de fiul seü Nicolae, asesor consistorial și actual preot în aceeași comună.

 La numëru acesta alăturăm cöla de abonament la poesile dlui Vasiliu Ranta Buticescu.

Proprietar, redactor respundător și editor :
IOSIF VULCANU.